EĞİTİM TEKNOLOJİSİ Kuram ve Uygulama
Cilt:5 Sayı:2 Yıl:2015

Makale Geçmişi/Article History
Alındı/Received: 26.04.2015
Düzeltme Alındı/Received in revised form: 11.06.2015
Kabul edildi/Accepted: 12.06.2015

ÖĞRETMENLİK UYGULAMASINA DESTEK VERMEK İÇİN GELİŞTİRİLECEK BİLİŞİM SİSTEMİNE YÖNELİK İHTİYAÇ ANALİZİ SONUÇLARI*

Özcan Erkan Akgün[1], Ömer Faruk Gökmen[2], Ebru Albayrak Özer[3], Zeliha Demir Kaymak[4], Mehmet Barış Horzum[5], Mübin Kıyıcı[6]

Öz

Okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması dersleri, öğretmen adaylarının eğitim-öğretim süreci içerisinde öğrenmiş oldukları kuramsal bilgileri uygulamaya dönüştürdükleri ve mesleki deneyim elde ettikleri önemli bir derstir. Bu açıdan öğretmenlik mesleğine hazırlanma süreci üzerine titizlikle durulması gerekmekte ve öğretmenlerin kaliteli bir staj sürecinden geçmeleri gerekmektedir. Alan yazında yapılan araştırma sonuçlarına göre staj uygulamalarının hedeflendiği şekilde gerçekleşmediği ve bazı sorunlar olduğu görülmektedir. Bu sorunların çözülmesine yönelik çevrimiçi bir bilişim destek sisteminin geliştirilmesinin katkı sağlayabileceği düşünülmektedir. Bu nedenle staj uygulamalarında çevrimiçi bir bilişim sistemine duyulan ihtiyaç ve beklentiler, nitel araştırma yöntemlerinden olgu bilim deseni kullanılarak belirlenmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde staj uygulamalarını yürüten 15 uygulama öğretim elemanı, stajını tamamlayan 17 öğretmen adayı ve okullarda görev yapan 15 uygulama öğretmeni oluşturmuştur. Araştırmada, veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Veriler katılımcılarla yapılan görüşmelerle elde edilmiştir. Verilerin analiz edilmesinde içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, katılımcıların sisteme bilgisayar veya akıllı telefondan erişebilmeyi istedikleri görülmüştür. Araştırmada katılımcılar bu sistemde iletişimin çok önemli olduğunu belirtmiş ve iletişimin sağlanması adına sistemde duyurular, blog, forum, sosyal ağlar ve anlık sohbet bileşenlerinin olması gerektiğini ifade etmişlerdir. Ayrıca katılımcılar sistemde staj uygulaması sürecinde yapılması gereken görevlerin bulunmasının, hazırlanan raporların yüklenebilmesinin ve öğrencilere not verilebilmesinin gerekliliğine işaret etmişlerdir. Bunun yanında katılımcılar öğrenci bilgileri, devam takip çizelgesi, rol ve sorumlulukların sistemde bulunmasına ihtiyaç duyduklarını ifade etmişlerdir. Buradan hareketle çevrimiçi bir bilişim

* Bu çalışma 114K204 nolu TÜBİTAK 1001 Programı Projesi ile desteklenmiştir.

[1] Yrd. Doç. Dr., Sakarya Üniversitesi, oakgun@sakarya.edu.tr
[2] Arş. Gör., Sakarya Üniversitesi, ofgokmen@sakarya.edu.tr
[3] Arş. Gör., Sakarya Üniversitesi, ealbayrak.sakarya.edu.tr
[4] Arş. Gör. Dr., Sakarya Üniversitesi, zelihad@sakarya.edu.tr
[5] Doç. Dr., Sakarya Üniversitesi, mkiyici@sakarya.edu.tr
[6] Doç. Dr., Sakarya Üniversitesi, mhorzum@sakarya.edu.tr

sistemin geliştirilmesinde bu araştırma sonuçlarının dikkate alınmasının fayda sağlayabileceği düşünülmektedir.
Anahtar Kelimeler: öğretmenlik uygulaması; öğretmenlik stajı; bilişim destek sistemi; ihtiyaç analizi

NEEDS ANALYSIS RESULTS REGARDING AN INFORMATION SYSTEM TO BE DEVELOPED TO MONITOR AND SUPPORT STUDENT TEACHERS INTERNSHIP TRAINING

Abstract

Teaching practice is an important course where the student teachers gain professional experience and practice the theoretical knowledge, which they receive during their education. In this respect, it is necessary to focus strictly on the acquisition of this professional experience and also, teachers are required to go through onsite training. Literature indicates that a monitoring and support system is needed in order to carry out the training practice process more effectively and efficiently. In this study, the needs and expectations regarding an online information system in training practices are tried to be determined by using phenomenological method among qualitative research methods. The participants of the study consisted of 15 practice teaching staff members, 17 student teachers who enrolled in Sakarya University Computer and Instructional Technologies (CEIT) Department, Department of Special Education (SE), and Classroom Teaching (CT) bachelorette programs; 15 teaching staff members carrying out the training practices in these programs; and 15 practice teachers guiding these student teachers at schools. In the research, a semi-structured interview form developed by the researchers is used. The data are obtained from the interviews conducted face-to-face with the participants. Within the scope of study, content analysis technique is used to analyze the data collected. As a result of research, it is concluded that participants are willing to access to the system either on computer or via smart phone. Pointing out that communication is very important in this system; participants state that there should be announcements, blog, forum, social networks and instant messaging components in the system. Moreover, participants note that the properties such as including the activities to be performed during teaching training, uploading home works and grading the students should be available in the system. Besides, the participants state that student information, attendance schedule, duties and responsibilities are needed to be included in the system. Therefore, it is believed that it will be useful to take the results of this study into account in the development of an online support system for student teachers internship training.

Keywords: teaching practice; teacher training; information support system; need analysis.

Summary

Teacher who plans and performs the process of teaching and learning is one of the key factors for quality of education. For a successful education, quality of teacher education is also important. In teacher education, a student teacher is supposed to have necessary knowledge and skills with a theoretical form in campus classrooms. Beyond gaining all this knowledge theoretically, it is also important to gain the skills in the practice level. Teaching internship courses assume an important role in the transformation of theoretical knowledge learnt in the faculty into practice and in testing this knowledge on-site. These courses are usually carried out under the titles of school experience and teaching practice in teacher education programs and they are given as two separate courses in each semester during the last year of education. These courses are viewed as important regarding student teachers to have the opportunity to test themselves in the real class contexts and to gain experience while practicing what they have learned. However, when the literature is examined, it is observed that there are many shortcomings experienced during the training practices. The problems put forward based on the studies can be listed as following; the teaching staff does not follow up the student teachers sufficiently (Cansaran, İdil and Kalkan, 2006; Seçer, Çeliköz and Kayılı, 2010), student teachers are not informed about the activities to be performed in detail (Gömleksiz, Mercin, Bulut and Atan, 2006; Seçer, Çeliköz and Kayılı, 2010), they do not get enough support from neither the practice teachers, nor school management (Koç and Yıldız, 2012), the training practices are not efficient enough (Aytaçlı, 2012) and their expectations from the classes are not met (Atmiş, 2013; Seçer, Çeliköz and Kayılı, 2010). When focused on what kind of a solution can be produced regarding these issues, it is thought that the tools provided by web-based systems can be a solution in many respects such as communication, cooperation, information, monitoring and support. Nonetheless, first of all, it is necessary to determine what the real needs and expectations of shareholders in the field for such a solution. Therefore, in this study, the aim is to determine the needs and the expectations of practice teaching staff, practice teachers and student teachers who are students at faculty of education regarding what type of features they need in an information system to be developed for the purpose of using in training practices.

This study is conducted in phenomenological design in accordance with the qualitative research designs. Based on the problems and expectations experienced in the literature, the opinions of academicians, teachers and student teachers are asked. The participants of study consists of 17 student teachers who enrolled in Sakarya University Computer and Instructional Technologies (CEIT) Department, Department of Special Education (SE), and Classroom Teaching (CT) bachelorette programs; 15 teaching staff members carrying out the training practices in these programs; and 15 practice teachers guiding these student teachers at schools. In the study, the semi-structured interview form developed by the researchers is used. Prior to data collection, this interview form is presented to expert opinion and corrections are made in the light of feedbacks received. The data are obtained through face-to-face interviews conducted with participants and the interviews are then transcribed. Within the scope of study, content analysis technique is used to analyze the data collected.

As a result of research, it is concluded that all the student teachers as well as nearly all of the practice teachers and practice teaching staff are willing to access to the system either on computer or via smart phone. The fact that tablets are not a top priority option is a remarkable result of the study. Nearly half of teaching staff members, teachers and student

teachers point out the necessity to support communication in this system regarding the properties of the system to be developed in the research. With respect to this property, the participants state that they need the components of announcements, blog, forum, social networks and instant chatting in the system. The announcement property comes in the first place among these components suggested. In the light of findings obtained, the majority of participants argue that all the information regarding the activities to be performed by student teachers during teaching training should be available on the system. Besides, the participants state that student information, attendance schedule, homework report upload, trainee student assessment, duties and responsibilities of the persons are needed to be included in the system. Enabling the file sharing property is also identified as a need noted by more than half of the participants.

The system to be developed in the light of all this information is supposed to not only work easily on computers, but also be accessible via smart phones. It is important to consider a comprehensive visual design for covering narrow and wide screens at the same time. Moreover, the system should be a platform which encompasses information regarding announcements, blogs, forums, social networks and instant chatting components with student information, attendance schedule, and document upload for home works, feedback for student assessment and duties and responsibilities. It is understood from this research that it is necessary to utilize this system by developing web-based support system in order to improve the training practices. The results of this study are expected to be useful for further research and in design and development projects in which similar systems are going to be developed.

Giriş

Eğitim, bireyleri kendi deneyimleri yoluyla geliştiren, yaratıcılık yeteneklerini ileriye taşıyan, bu süreç ile yaşam hedeflerini gerçekleştirmelerini sağlayan ve onları geleceğin istenen niteliklerine sahip toplum üyeleri haline dönüştüren düzenli bir hizmettir (Ağaoğlu, 2002; Şimşek, 2011). Eğitimin birey ve toplum hayatındaki yeri göz önüne alındığında eğitim süreçlerinin gerçekleşmesinde yer alan unsurların iyileştirilmesi önemli görülmektedir. Öğretmenler ise öğrencilerle en yoğun iletişim kuran kişiler olarak bu süreci gerçekleştirmede oldukça aktif bir rol oynamaktadır (Hoşgörür, 2002). Şişman'a (2003) göre öğretmen insan mimarı ve insanın kişiliğini biçimlendiren bir sanatkârdır. Bunun yanında öğretmen, öğrencinin sahip olması gereken değerleri kazandırarak onların kişilik gelişimine yardımcı olur ve öğrenmeyi öğreten bir lider rolünü üstlenir (Özdemir ve Çanakçı, 2005). Bu açıdan bakıldığında öğretmenlik mesleğinin eğitim sürecindeki etkililiği ve önemi daha açık bir şekilde görülmektedir. Öğretmenlerin eğitim-öğretim sürecinde böylesine etkili olması, öğretmen yetiştirme sürecinin de titizlikle yürütülmesini gerektirmektedir. Özellikle teorik derslerde öğrencilere kazandırılan kuramsal bilgileri staj uygulamalarıyla gerçek sınıf ortamında uygulayarak deneyim kazanmaları mesleğe hazırlanma sürecinde önemli bir yere sahiptir. Öğretmen yetiştirmede amaç, çok sayıda öğretmen yetiştirmek değil mesleğin yeterliklerine sahip nitelikli öğretmenler yetiştirmek olmalıdır. Nitelikli öğretmen yetiştirmek için de nitelikli bir staj uygulama sürecine ihtiyaç olduğu söylenebilir (Şişman, 2003).

Yukarıda bahsedilen niteliklerin yanında genel olarak bir öğretmenden üç tür yeterliliğe sahip olması beklenmekte ve bu yeterlilikler doğrultusunda eğitim verilmektedir. Bu yeterlilikler alan bilgisi, meslek bilgisi ve genel kültür bilgisidir. Alan bilgisi; öğretmen adayının belirli bir alanda sahip olacağı bilgiyle, meslek bilgisi; öğretme sürecini nasıl gerçekleştireceğiyle, genel kültür bilgisi ise dünyaya bakış açısının geniş olması ve genel anlamda kültürlü olması ile ilgilidir (Şişman, 2003). Bu yeterliliklere ek olarak bir öğretmenin öğrenci rehberlik hizmetlerine yönelik yeterliliğe de sahip olması beklenmektedir. Yapılandırmacı öğrenme yaklaşımının benimsendiği günümüz eğitim sisteminde öğrencilerin davranışlarına ve öğrenmelerine rehberlik edecek öğretmenlere ihtiyaç vardır (Barth ve Demirtaş, 1997).

Eğitim sürecinde öğretmenler için gerekli olan ve yukarıda bahsedilen nitelik ve yeterliklerin kazanımı öğretmenlik uygulaması derslerinin kalitesi ile yakından ilişkilidir (Kılınç ve Gödek Altuk, 2010). Öğretmenlik uygulaması dersi, öğretmen adaylarının eğitim-öğretim süreci içerisinde almış oldukları kuramsal bilgileri uygulamaya dönüştürmelerini ve deneyim kazanmalarını sağladığı için öğretmen adaylarının yapacakları mesleği tanıyacakları bir ortam oluşturmaktadır. Başka bir deyişle öğretmen adayları öğretmenlik stajı ile gerçek ortamlarda deneyim elde etmektedirler (Eraslan, 2009; Gültekin, 2004; Yıldırım, 2011). Özellikle meslek ve alan bilgisinin kazanılmasında okulda elde edilen deneyimler öğretmen adayının mesleğe hazır olması açısından oldukça etkili olmaktadır. Bu açıdan öğretmen adaylarının aradaki ilişkiyi kurabilmeleri ve meslek hayatlarında öğrendiklerini uygulayabilme konusunda yeterli olabilmeleri için kuram ve uygulamaların da uyumlu olması gerekmektedir (Kılınç ve Gödek Altuk, 2010).

Öğretmen yetiştiren lisans programlarında staj eğitimi kapsamında genel olarak öğretmenlik uygulaması dersinin yanında okul deneyimi dersi de verilmektedir. Bu iki ders öğretmen adayının gözlem ve sonrasında pratik yapmasına olanak sağlamaktadır. Okul deneyimi dersinde öğretmen adayı daha önceden belirlenen okullara giderek bir sınıfta işlenen ders sürecini izlemektedir (Becit, Kurt ve Kabakçı, 2009). Okul deneyimi dersi mesleği

tanıma sürecini içerdiği için karşılaşılabilecek sorunların aşılabilmesinde dersi veren uygulama öğretim elemanının ve uygulama öğretmenlerinin ciddiyetle ve özenle süreci gerçekleştirmeleri ve özverili bir şekilde üzerlerine düşen görevi yerine getirmeleri önem taşımaktadır (Cansaran, İdil ve Kalkan, 2006). Öğretmenlik uygulaması dersinde ise öğretmen adayı uygulama öğretmeninin denetiminde gerçek bir öğretmen gibi, sorumlu olduğu sınıfın eğitim-öğretim sürecini üstlenmektedir. Öğretmen adayı bu süreçte öğrencilerin özelliklerine uygun olarak ders planı hazırlamakta ve bu planı dersinde uygulamaktadır. Bu sırada öğretmen adayı daha önce öğrenmiş olduğu yöntem ve becerilerini kullanmakta, yaratıcı fikirler bularak farklı uygulamalar geliştirmekte ve bu şekilde dersi daha çekici hale getirmektedir (Özer, 2003). Bunun yanında sınıf yönetimi, öğretim ilke ve yöntemlerini uygulama konusunda deneyim elde etmektedir (Atmiş, 2013). Böylelikle öğretmen adayı öğretmenlik uygulaması dersinde öğretme faaliyetlerinde aktif olarak yer almaktadır (Becit, Kurt ve Kabakçı, 2009).

Öğretmenlik uygulaması sürecinde uygulama öğretmeni oldukça etkilidir. Bu bakımdan uygulama öğretmeni öğretmen adayının yapması gereken etkinlikleri planlaması sürecinde fikirleri ve önerileri ile adaya yardım etmeli (Gültekin, 2004) ve ona her konuda iyi bir rehber olmalıdır (Rıza, ve Hamurcu, 2000). Uygulama öğretim elemanı da uygulama öğretmeni ile işbirliği yaparak öğrencinin etkinliklerini yapmasına yardımcı olmalı (Özçelik, 2012), okulda geçirdiği süreci iyi bir şekilde takip etmeli, öğretmen adayını zaman zaman sınıfta izlemeli ve gelişim sürecinin tamamlanması için onu değerlendirmelidir (Sarıçoban, 2008).

Bu konuda Türkiye'de yapılan araştırmalar ise okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması derslerinde olması gerekenin aksine birçok aksaklıkların yaşandığını göstermektedir (Aydın ve Akgün, 2014; Sarıçoban, 2008; Yıldız, 2012). Araştırmalarda elde edilen sonuçlara göre uygulama öğretmenlerinin öğretmen adaylarını nasıl yönlendirmeleri gerektiği, geribildirimin neden gerekli olduğu ve nasıl verilebileceği hakkında bilgilendirilmeye ihtiyaç duydukları anlaşılmaktadır (Özbal, 2009). Bunun yanında derse yönelik verilen kılavuzun açık olması gerektiği, mesleki anlamda gelişim sağlanabilmesi için düzenli geribildirim verilmesi gerektiği (Bektaş ve Ayvaz, 2012; Bektaş, Horzum ve Ayvaz, 2012; Eraslan, 2009; Sarıçoban, 2008;) belirtilmektedir. Karşılaşılan sorunlar incelendiğinde, öğretim elemanları ve uygulama öğretmenlerinin öğretmen adaylarına yeterince geribildirim vermedikleri (Aytaçlı, 2012; Aydın ve Akgün, 2014) öğrenciler tarafından uygulamanın öneminin anlaşılamadığı (Rıza ve Hamurcu, 2000) ve uygulama öğretmenlerinin ders içeriklerini bilmedikleri (Seçer, Çeliköz ve Kayılı, 2010) sonuçlarına ulaşılmıştır.

Bunlara ek olarak organizasyonun dikkatli bir şekilde yapılması gerektiği (Sarıçoban, 2008) üniversite ile uygulama okulu arasında daha etkili bir iletişim ve işbirliğinin sağlanmasına ihtiyaç olduğu (Alkan, Şimşek ve Erdem, 2013; Aydın ve Akgün, 2014; Bektaş ve Ayvaz, 2012; Bektaş, Horzum ve Ayvaz, 2012; Kocadere ve Aşkar, 2013; Özbal, 2009; Seçer, Çeliköz ve Kayılı, 2010), uygulama okulu, uygulama öğretmeni ve öğretmen adayı listelerinin dönem başlamadan önce üniversite-MEB işbirliği içerisinde belirlenmesi gerektiği (Yılmaz, 2006), öğretmen adaylarının meslek hayatlarında gereken yeterliliğe sahip olabilmeleri için eğitimde son yeniliklerin kullanılmasına ihtiyaç olduğu, ders kapsamına seçmeli etkinliklerin eklenmesinin öğretmen adaylarınca beklendiği (Bektaş, Horzum ve Ayvaz; 2012) ve dersin yapılandırılmasına yönelik sorunlar olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Aydın ve Akgün, 2014; Koç ve Yıldız, 2012). Derse yönelik etkinliklerin eksiksiz gerçekleştirilmesi ve öğretmen adaylarının değerlendirilmesinde daha özenli olunması gerektiği, öğretim elemanlarının öğretmen adaylarını yeterince takip edemedikleri (Cansaran, İdil ve Kalkan, 2006; Seçer, Çeliköz ve Kayılı, 2010) ve öğretmen adaylarının

yapılacak etkinlikler konusunda yeterince bilgilendirilmedikleri (Gömleksiz vd., 2006; Seçer, Çeliköz ve Kayılı, 2010), yine öğretmen adaylarının sınıfta daha etkili olabilmeleri için öğretim elemanlarının fakültede örnek ders işlemesi gerektiği (Güven, 2004) ve kişisel gelişimleri için akranlarının da kendilerini değerlendirmelerine ihtiyaç duydukları sonucuna ulaşılmıştır (Bektaş ve Ayvaz, 2012; Güven, 2004). Alanyazındaki diğer araştırmalarda öğretmen adaylarının uygulama öğretmenleri ile okul yönetiminden yeterince destek alamadıkları (Koç ve Yıldız, 2012), staj uygulamalarının yeterince verimli olmadığı (Aytaçlı, 2012), dersten beklentilerinin karşılanamadığı (Atmiş, 2013) ve derse güdülenemedikleri (Seçer, Çeliköz ve Kayılı, 2010) belirtilmiştir.

Buna karşın öğretmen adaylarının, hedeflerden haberdar edilmelerine yönelik yapılan çalışmaları çok yararlı buldukları görülmektedir (Aytaçlı, 2012). Sarıkaya'nın (2014) staj uygulamalarına yönelik geliştirmiş olduğu çevrimiçi bir sistemin kullanımına yönelik elde edilen geribildirimler sistemin staj uygulamaları için oldukça yararlı olduğunu göstermektedir. Özellikle sistemin kullanışlı olması, video ekleme özelliği, destek sisteminin varlığı ile görsel anlamda anlaşılır ve kendi içinde uyumlu olması sistemin sağladığı yararlar arasında öne çıkmaktadır. Çiğdem (2012) ise çalışmasında öğretmen adaylarının bloglar üzerinden günlük tutmalarını istemiş ve araştırma sonucunda günlük tutan öğretmen adaylarının başarılarının günlük tutmayanlardan daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bunun yanında blogların, bilgi paylaşımı ve görüş geliştirme olanağı sağlaması ile öğretmen adaylarına kişisel ve mesleki gelişimlerinde yardımcı olduğu gözlenmiştir. Baş ve Tüzün'ün (2007) benzer yöntemle gerçekleştirmiş olduğu çalışmada öğretmen adayları ve uygulama öğretim elemanlarının blog uygulamasını çok yararlı buldukları ortaya koyulmuştur. Oluşturulan bloglar sayesinde öğretmen adayları akranlarının fikir ve deneyimlerinden yararlanma ile pedagojik gelişim, eleştirel düşünme ve yazılı ifade becerilerini geliştirme fırsatı bulmuştur. Uygulama öğretim elemanları ise öğretmen adaylarını değerlendirme sürecine katkıda bulunmuş ve haftalık toplantılarının daha verimli hale gelmesini sağlamıştır. Kocadere ve Aşkar'ın (2013) staj uygulamalarına yönelik paydaşların görüşlerini aldıkları çalışmalarında, okul-üniversite işbirliğinin yapılabilmesi adına bir sosyal medyadan yararlanılması gerektiği, yine iş yükünün azaltılabilmesi için çevrimiçi ortamda materyal ve dosya paylaşımlarının yapılması önerileri getirilmiştir.

Öğretmen yetiştirmede staj uygulamalarına yönelik yapılan çalışmalar incelendiğinde, staj uygulamalarında öğretmen adaylarının, öğretim elemanlarının ve uygulama öğretmenlerinin pek çok sorunla karşılaştığı görülmektedir (Aydın ve Akgün, 2014; Aytaçlı, 2012; Cansaran, İdil ve Kalkan, 2006; Gömleksiz vd., 2006; Koç ve Yıldız, 2012; Rıza ve Hamurcu, 2000; Seçer, Çeliköz ve Kayılı, 2010). Bu çalışmalar sorunları çözmede özellikle uygulamaya dayalı araştırmalara ihtiyaç duyulduğuna işaret etmektedir. Ancak literatür araştırması sonucunda bu süreci destekleyecek kapsamlı bir sistemin geliştirilmediği görülmüştür (Baş ve Tüzün, 2007; Çiğdem, 2012; Sarıkaya, 2014;). Bu amaç doğrultusunda çalışmada staj uygulamalarını destekleyebilecek bir bilişim sisteminde nelere ihtiyaç olabileceğini ortaya çıkarabilecek bir ihtiyaç analizi yapılmıştır. Bu kapsamda aşağıdaki araştırma sorularına cevap aranmıştır:

1- Kullanıcılar hazırlanacak sisteme hangi teknolojiyi kullanarak erişmek istemektedirler?
2- Hazırlanacak sistemde yer alması istenen bileşenler ve özellikler nelerdir?
3- Hazırlanacak sistemde yer alması istenen bilgiler nelerdir?

Yöntem

Araştırma Modeli

Bu araştırma, nitel araştırma desenlerinden olgu bilim yaklaşımı ile desenlenmiştir. Yıldırım ve Şimşek (2013) olguların yaşadığımız dünyada olaylar, deneyimler, algılar ya da yönelimler şeklinde karşımıza çıktığını ve olgu bilim araştırmalarının olgular hakkında derinlemesine bir bilgiye sahip olmak için yapıldığını belirtmektedir. Ayrıca Yıldırım ve Şimşek (2013) olgu bilim araştırmalarında veri kaynaklarının, araştırmanın odaklandığı olguyu yaşayan ve bu olguyu dışa vurabilecek veya yansıtabilecek bireyler ya da gruplar olduğunu ifade etmektedir. Bu açıdan araştırmada alanyazında yaşanan problemlerden ve beklentilerden yola çıkarak öğretim elemanları, öğretmenler ve öğretmen adaylarının görüşleri alınmıştır. Staj sürecini izleme ve bu sürece destek sağlama amacıyla hazırlanacak ve çevrimiçi olarak yayınlanacak olan bir bilişim yönetim sisteminin hangi özelliklere ve bileşenlere sahip olması gerektiği incelenerek ihtiyaçlar belirlenmiştir.

Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu; Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesinde öğretmenlik staj uygulamalarını yürüten uygulama öğretim elemanları, staj uygulamasına katılmış öğretmen adayları ve okullarda staj öğrencileri ile ilgilenen uygulama öğretmenleri oluşturmaktadır. Çalışma grubu içerisinde bölüm sayısının fazla tutulması çalışmanın gerçekleştirilmesini zorlaştıracağından sözel, eşit ağırlık ve sayısal bölümlerden birer program seçilmiştir. Ayrıca olabildiğince farklı özellikler gösteren bireylere ulaşmanın hedef alınması ve derinlemesine inceleme yapabilmesi amaçlandığından, çalışma grubu 3 programla sınırlı tutulmuştur. Çalışma grubundaki bireylerin belirlenmesinde gönüllü olarak çalışmaya katılmak isteyen kişiler arasından erişim kolaylığı dikkate alınarak uygun örneklemeye gidilmiştir. Buradan yola çıkarak çalışma grubunda, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi (BÖTE) bölümü, Özel Eğitim (ÖE) bölümü ve Sınıf Öğretmenliği (SÖ) bölümünden 17 öğretmen adayı, staj uygulaması yürüten 15 öğretim elemanı ve 15 uygulama öğretmeni yer almıştır. Çalışma grubunda yer alan öğretim elemanlarının, uygulama öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının demografik bilgileri Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1: Katılımcıların Demografik Bilgileri

		Staj Uygulama Öğretim Elemanı	Staj Uygulama Öğretmeni	Stajyer Öğrenci
Cinsiyet	Kadın	6	8	11
	Erkek	9	7	6
Bölüm	SÖ*	5	5	7
	BÖTE*	5	5	5
	ÖE*	5	5	5
Kıdem	0-5 yıl	2	3	-
	5-10 yıl	7	5	-
	10 yıl ve üzeri	6	7	-
Staj Uygulaması Yürütme Yılı	0-5 yıl	6	8	-
	5-10 yıl	5	3	-
	10 yıl ve üzeri	4	4	-
Toplam		15	15	17

* SÖ: Sınıf Öğretmenliği, BÖTE: Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi, ÖE: Özel Eğitim

Veri Toplama Aracı

Araştırmada açık uçlu sorulardan oluşan ve araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı-yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Sorular, alan yazındaki staj uygulamaları sırasında yaşanan sorunlar ve beklentiler göz önüne alınarak oluşturulmuştur. Görüşme soruları oluşturulurken soruların kolay anlaşılabilir olması, yönlendirmenin ve çok boyutlu soruların olmaması, alternatif soruların yer alması, soruların mantıklı bir biçimde düzenlenmesi ilkeleri göz önüne alınmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Hazırlanan görüşme formu BÖTE bölümünden 3, ÖE bölümünden 2 ve SÖ bölümünden 3 öğretim üyesine sunularak uzman görüşü alınmıştır. Uzmanlardan gelen geri bildirimler ışığında sorularda düzeltmeler yapılarak görüşme formuna son hali verilmiştir. Pilot uygulamalar, görüşmenin ne kadar süreceği hakkında bilgi vermekte ve görüşmeyi gerçekleştiren araştırmacıya da bir deneyim sağlamaktadır. Bu açıdan görüşmeler yapılmadan önce pilot uygulama aşamasında bir öğretim elemanı, öğretmen ve öğretmen adayı ile görüşülerek soruların anlaşılır ve cevaplanabilir olduğu test edilmiştir.

Verilerin Toplanması

Veriler, katılımcılarla yapılan yüz-yüze görüşmelerle elde edilmiştir. Katılımcılarla yapılan görüşmelerde yarı-yapılandırılmış görüşme yaklaşımı temel alınmıştır. Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel (2012) yarı-yapılandırılmış görüşme yaklaşımıyla görüşme öncesinde hazırlanan konuya ve alana bağlı kalınarak oluşturulan soruların yanında ayrıntılı bilgi edinmek amacıyla ek soruların da sorulabileceğini belirtmektedir. Bu doğrultuda görüşme sırasında konuların ayrıntısına girebilmek için ek sorular sorulmuş, bazı sorulara daha önceden cevap verildiğinden bu sorular atlanmış, görüşme sohbet tarzında yürütülmüş ve zaman esnekliği sağlanmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Görüşmeler yapılmadan önce öğretim elemanlarına, öğretmenlere ve öğretmen adaylarına çalışma ile ilgili bilgi verilmiş, çalışmaya katılımda gönüllük esas alınmış ve gönüllü katılımcılarla görüşmelerin yapılması konusunda uygun gün ve saat belirlenmiştir. Görüşmeler sırasında katılımcıların izni dâhilinde görüşmeler ses kayıt cihazı ile kaydedilmiştir. Son olarak kaydedilen görüşmeler, metin formatına dönüştürülerek verilerin analizi için hazır hale getirilmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırma kapsamında toplanan verilerin analiz edilmesinde sosyal bilimler alanında sıklıkla kullanılan tekniklerden biri olan içerik analizi tekniği kullanılmıştır. Büyüköztürk, vd. (2012) içerik analizini, belirli kurallara dayalı kodlamalarla bir metnin bazı sözcüklerinin daha küçük içerik kategorileriyle özetlendiği sistematik ve yinelenebilir bir teknik olarak tanımlamaktadırlar. Bu araştırmada, toplanan veriler üzerinde içerik analizi yapılırken belli aşamalar takip edilmiştir. İlk aşamada metin formatındaki veriler kodlayıcılar tarafından incelenerek kategoriler ve temalar çıkartılmıştır. Ayrıca bu aşamada kodlayıcılar kodlama sonrasında bir araya gelerek kategori tablolarını karşılaştırmışlardır. İkinci aşamada karşılaştırmalar sonucu her bir kategori için görüş birliğine varılarak kategoriler belirlenmiştir. Ayrıca hangi kategorilerin hangi tema altına geleceği görüş birliğine varılarak uygun tema altına yerleştirilmiştir. Daha sonra sırasıyla öğretim elemanları ÖE1,ÖE2…ÖE15; öğretmenler Ö1,Ö2…Ö15; öğretmen adayları ÖA1,ÖA2…Ö17 şeklinde kodlanmıştır. Her bir kategorinin kaç katılımcı tarafından söylendiği kategorinin karşısına yazılmıştır. Üçüncü aşamada oluşturulan kodlar ve belirlenen temalar mantıklı ve anlamlı bir şekilde birleştirilerek tablolar şeklinde sunulmuştur. Dördüncü ve son aşamada oluşturulan

tablolardaki bulgular, gerekli yerlerde doğrudan alıntılarla desteklenerek yorumlanmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

Bulgular

Bu bölümde öğretim elemanlarından, öğretmenlerden ve öğretmen adaylarından elde edilen bulgular tablo şeklinde sunulmuştur. Tablolarda staj izleme ve destek sistemine erişim ortamına, staj izleme ve destek sisteminde olması gereken bileşenlere/özelliklere ve öğretmenlik uygulamasını gerçekleştirmek amacıyla sistemde bulunması gereken bilgilerin neler olması gerektiğine yönelik görüşler yer almaktadır.

Staj izleme ve destek sistemine erişim ortamına yönelik görüşler

Öğretim elemanlarının, öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının staj izleme ve destek sistemine erişim ortamına yönelik görüşlerine Tablo 2'de yer verilmiştir.

Tablo 2. Staj izleme ve destek sistemine erişim ortamına yönelik görüşler

	Öğretim Elemanı (n=15)				Öğretmen (n=15)				Öğretmen Adayı (n=17)				Tüm Paydaşlar (47)
Erişim Ortamı	BÖTE	ÖE	SÖ	**Toplam**	BÖTE	ÖE	SÖ	**Toplam**	BÖTE	ÖE	SÖ	**Toplam**	**Toplam**
Bilgisayar	5	4	5	**14**	4	5	3	**12**	5	5	7	**17**	**43**
Akıllı Telefon Uygulaması	5	3	5	**13**	4	4	3	**11**	5	5	7	**17**	**41**
Tablet PC	4	3	5	**12**	4	1	2	**6**	4	1	1	**6**	**25**

Tablo 2 incelendiğinde öğretmen adaylarının tamamı ile uygulama öğretmeni ve uygulama öğretim elemanlarının tamamına yakını sisteme bilgisayarla erişilmesi, bunun yanında akıllı telefon uygulamasının da olması yönünde görüş belirtmişlerdir. Bu konuda BÖTE bölümü ÖE3: *"Mobil uygulamasının olması lazım. Çünkü akıllı telefonlar ile uygulama öğretmeni, uygulama öğretim elemanı ve öğretmen adayları herhangi bir değerlendirme ya da rapor yazmak istediğinde bahsedilen sisteme hemen yükleyebilirler."* şeklinde görüş belirtmiştir. Sınıf öğretmeni Ö5 ise: *"Böyle bir sistem faydalı olur tabi. Oradan duyuruları görmek, yapmamız gereken şeyleri görmek güzel olur. Bilgisayar zaten olmazsa olmaz. Ben akıllı telefon kullanıyorum. Akıllı telefon uygulaması da olsa güzel olur."* diyerek akıllı telefon uygulamasının olması gerektiğine vurgu yapmıştır. Benzer şekilde ÖE bölümü öğretmen adayı ÖA7: *"Akıllı telefon ile erişebilmeliyim. Çünkü akıllı telefon sayesinde her zaman erişilebildiğimden telefonda da çalışması uygun olur."* ifadelerini kullanarak akıllı telefon ile de web sitesine erişmek istediğini belirtmiştir. Bunun dışında staj uygulaması için bir sisteme gereksinim olmadığını belirten ÖE bölümünden ÖE6: *"Böyle bir sisteme ihtiyaç olmadığını düşünüyorum. Çünkü bu konular uzaktan halledilmemeli. Öğrenci ve öğretmen birebir*

görüşmeli. Denetim de birebir olmalı." ifadelerini kullanmıştır. Bu bulgular, geliştirilecek sistemin (istendiğinde) yüz-yüze görüşmeleri engellemesinin beklenmediğini, yüz-yüze sürece destek olacak bir sisteme ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir.

Bunun yanında Tablo 2 incelendiğinde öğretim elemanlarının tamamına yakını sisteme tablet bilgisayarla da erişimin mümkün olması gerektiğini, yani sistemin tablet bilgisayarlarda da kullanmaya uygun olması gerektiğini belirtmişlerdir. Fakat sisteme tablet bilgisayarla erişimin olması konusunda BÖTE bölümü öğretmenleri ve öğretmen adaylarının dışında SÖ öğretmenlerinden ve öğretmen adaylarından, ÖE öğretmenlerinden ve öğretmen adaylarından az sayıda katılımcının görüş belirttiği görülmektedir. Bu konuda sınıf öğretmeni Ö7: *"Günümüzde akıllı telefon kullanan sayısı arttı. Ama tablet konusunda aynı şeyi söyleyemeyeceğim. Herkesin tablet bilgisayarı olmayabilir. Bundan dolayı ben tablete pek sıcak bakmıyorum."* ifadelerini kullanırken ÖE bölümünden ÖA8: *"Tablet ve bilgisayar hep yanımda olmuyor. İşimi daha çok akıllı telefonumdan hallediyorum."* diyerek tabletle sisteme erişim konusunda olumsuz görüş belirtmişlerdir. Nitekim katılımcıların genelinin geliştirilecek staj izleme ve destek sisteminin akıllı telefon uygulamasının olması gerektiğini belirtmeleri, bu cihazların yaygın kullanımından kaynaklandığı düşünülmektedir. Bu bulgular ışığında hazırlanacak staj izleme ve destek sistemine bilgisayarlar aracılığıyla erişimin sağlanmasının yanında sistemin akıllı telefon uygulamasının da olmasının yararlı olacağı düşünülmektedir.

Staj izleme ve destek sisteminde olması gereken bileşenler

Hazırlanacak staj izleme ve destek sisteminin sahip olması gereken bileşenlere/özelliklere yönelik öğretim elemanlarının, öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının görüşlerine Tablo 3'te yer verilmiştir.

Tablo 3. Staj izleme ve destek sisteminde olması gereken bileşenlere/özelliklere yönelik görüşler

		Öğretim Elemanı (n=15)				Öğretmen (n=15)				Öğretmen Adayı (n=17)				Tüm Paydaşlar (47)
		BÖTE	ÖE	SÖ	**Toplam**	BÖTE	ÖE	SÖ	**Toplam**	BÖTE	ÖE	SÖ	**Toplam**	**Toplam**
Dosya Paylaşımı		3	2	3	**8**	4	5	2	**11**	5	1	2	**8**	**27**
İletişim	Duyurular	3	3	3	**9**	3	4	1	**8**	5	1	5	**11**	**28**
	Forum	3	1	1	**5**	2	2	1	**5**	2	1	6	**9**	**19**
	Sosyal Ağlar	1	2	2	**5**	1	1	3	**5**	2	2	1	**5**	**15**
	Anlık Sohbet	1	1	1	**3**	1	2	2	**5**	4	1	2	**7**	**15**

Tablo 3 incelendiğinde katılımcıların staj uygulaması sırasında sistemin iletişimi sağlama ve kolaylaştırma bakımından duyurular, blog, forum, sosyal ağlar ve anlık sohbet

bileşenlerine sahip olması gerektiğini belirttikleri görülmektedir. Ayrıca sistemde duyuru özelliğinin yer alması gerektiği konusundaki görüşlerin diğer özelliklere göre daha fazla olduğu görülmektedir. Bu bulgu staj sürecinde ortaya çıkabilecek değişiklikler, gündem, toplantı saati vb. durumlar için herkesin haberdar olmasını sağlayacak bir araca ihtiyacın olduğunu göstermektedir. Örneğin bu konuda ÖE bölümü öğretim elemanı ÖE10: *"İlk olarak bu sistemde en fazla ihtiyaç duyacağım bileşen duyurular olacaktır. Ben bu sistemle kolay bir şekilde o hafta neler yapılacak nelere dikkat edilecek bu gibi konularda duyuru oluşturup öğrencilerin görmesini isterim."* şeklinde görüş belirtmiştir. SÖ bölümü öğretmen adayı ÖA16 ise: *"Hangi hafta hangi kazanımı yapacağımız konusunda duyurular ile haberdar olmalıyım. Bize bir duyuru yapıldığı zaman yani sisteme girdiğimiz zaman ekrana gelen bir mesaj falan olabilir."* diyerek sistemde duyuruların nasıl görünmesi gerektiğine yönelik beklentisini dile getirmiştir.

Duyuruların yanında katılımcılar iletişim sorunlarına değinerek sistemin blog, forum, sosyal ağlar ve anlık sohbet gibi bileşenleri barındırmasının önemine dikkat çekmişlerdir. Bu konuda SÖ bölümü öğretmen adayı ÖA17: *"Okuldaki öğretmen ile buradaki öğretim üyesinin birbirlerinden çoğu zaman haberleri olmuyor. Öğretmenler ders sırasında dersten önce yapacağımız şeylerden habersiz. Dolayısıyla birbirleriyle iletişimi sağlayacak forum gibi herkesin yorum yaptığı bir şey olabilir. Veya Facebook'a benzer çevrimiçi sohbet olabilir."* şeklinde ifadeleri kullanarak forum ve çevrimiçi sohbetin gerekliliğine işaret etmiştir.

Duyuru ve iletişime ek olarak katılımcıların sistemin dosya paylaşım özelliğine de sahip olması gerektiği yönünde görüşleri olmuştur. BÖTE bölümü öğretim elemanı ÖE5 bu konuda; *"Sistem sayesinde öğrenciler verdiğimiz etkinlik raporlarını veya ödevleri yükleyebilmeli. Ayrıca ben de buradan istediğim dokümanları etkinlik örneği gibi paylaşmak isterim."* şeklinde görüş belirterek dosya paylaşımı konusunda ihtiyaçlarını ifade etmiştir. Benzer şekilde ÖE öğretmeni Ö8: *"Örneğin ilk hafta formları alamadık. Bu formlar web sitesinde olsa ve oradan temin etsek güzel olur. Öğrencileri gözlerken haftalık rapor tutuyoruz. Bunları da site sayesinde paylaşsak ve öğretim elemanına göndersek çok daha iyi olur."* ifadelerini kullanarak sistemde dosya paylaşımlarının olması gerektiğine vurgu yapmıştır.

Bu bulgular katılımcıların öğretmenlik uygulaması sürecinde iletişim ve destek konusunda zorluk yaşadıklarının göstergeleri olarak görülebilir. Dolayısıyla bu bulgular göz önüne alındığında hazırlanacak olan staj izleme ve destek sisteminin dosya paylaşımını sağlayacak ve duyuru, forum, anlık sohbet gibi iletişimi kolaylaştıracak bileşenlere sahip olması gerektiği anlaşılmaktadır.

Staj izleme ve destek sisteminde olması gereken bilgilere yönelik katılımcıların görüşleri

Staj uygulaması sürecinde sistem üzerinden yapılabilecek faaliyetlere ve sistemde bulunması gereken bilgilere yönelik katılımcıların görüşlerine Tablo 4'te yer verilmiştir.

Tablo 4. Staj izleme ve destek sisteminde olması gereken bilgilere yönelik görüşler

	Öğretim Elemanı (n=15)				Öğretmen (n=15)				Öğretmen Adayı (n=17)				Tüm Paydaşlar (47)
	BÖTE	ÖE	SÖ	**Toplam**	BÖTE	ÖE	SÖ	**Toplam**	BÖTE	ÖE	SÖ	**Toplam**	**Toplam**
Etkinlikler	5	4	3	**12**	4	3	3	**10**	6	2	6	**14**	**36**
Stajyer Öğrenci Bilgileri	5	4	4	**13**	4	2	3	**9**	5	3	2	**11**	**32**
Görev ve sorumluklar	4	4	4	**12**	3	2	1	**6**	5	3	3	**11**	**29**
Stajyer Öğrenci değerlendirme	3	3	1	**7**	3	5	3	**11**	3	2	5	**10**	**28**
Ödev Yükleme bölümü	4	3	3	**10**	3	1	2	**6**	3	1	2	**6**	**22**
Geri bildirim	3	1	2	**6**	1	2	1	**4**	3	2	4	**9**	**19**
Devam Takip Çizelgesi	1	3	3	**7**	2	1	1	**5**	4	1	1	**6**	**18**

Tablo 4 incelendiğinde katılımcıların staj izleme ve destek sisteminde etkinliklerin, stajyer öğrenci bilgilerinin, görev ve sorumluluklarının, stajyer öğrenci değerlendirmesinin, ödev yükleme bölümünün, geri bildirimin ve devam takip çizelgesinin bulunması gerektiğini belirtmişlerdir. Ayrıca tablo incelendiğinde sistemde etkinlikler yer alması gerektiği konusunda görüşlerin diğer özelliklere göre daha fazla olduğu görülmektedir. Örneğin bu konuda BÖTE bölümünden öğretim elemanı ÖE2: *"Haftalık etkinlikleri yükleyebileceğim ve bu etkinliklerin öğrenciler ve uygulama öğretmenleri tarafından görüldüğü bir sistem olmalı."* şeklinde görüşünü belirtmiştir. Benzer şekilde ÖE bölümü öğretim elemanı ÖE9: *"Öğrencilerin her hafta yapmaları gereken etkinlikleri yükleyebilmeliyim"* ifadelerini kullanmıştır. Sisteme etkinliklerin yüklenmesi ve bu etkinliklerin değerlendirilmesi konusunda uygulama öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının da benzer görüşleri olmuştur. SÖ bölümünden ÖA12 bu konuda şu ifadeleri kullanmıştır: *"Biz etkinlik örneğini sistemde görebilsek çok iyi olur. Etkinlik, ödev gibi şeyleri sistem üzerinden doldursak daha iyi olur. Hafta hafta hocaya onları doldurup sistem üzerinden gönderebilmeliyiz."*. Bilişim teknolojileri öğretmeni Ö2 ise: *"Özellikle öğrencilerin yapmaları gereken etkinliklerin [görevlerin] sistemde yer alması ve bizlerin de bu etkinliği neye göre değerlendirmemiz gerektiği belirtilmeli. Hazırlanan etkinliklerin tümünün diğer öğretmen ve öğrencilerin de görmesi sağlanabilmeli"* ifadelerini kullanarak etkinliklere yönelik görüşünü belirtmiştir. Bu

bulgulardan katılımcıların, etkinliklerin belirlenmesi ve sistem üzerinden paylaşılmasına ihtiyaç duydukları anlaşılmaktadır.

Bunların yanında sistemde öğrenci bilgileri, devam takip çizelgesi, ödev yükleme, öğrenci değerlendirmesi, geri bildirim, görev ve sorumlulukların yer alması konusunda katılımcıların görüşlerinin olduğu görülmüştür. Öğrenci bilgileri ve geri bildirim konusunda BÖTE bölümünden öğretim elemanı ÖE4: *"Öğrencinin yerleştiği okulun adı, adresi, uygulama öğretmeni kim, sorumlu idareci kim, uygulama öğretim elemanı kim, iletişim bilgileri nelerdir bu bilgilerin olması gerektiğini düşünüyorum. Öğrencinin bireysel geribildirim alımı da sağlanmalı. Hem uygulama öğretmeninden hem de öğretim elemanından. Öğrenci nasıl bir not aldı ve neden aldı öğrenci bunu öğrenip kendini geliştirmeli."* şeklinde görüş belirterek bu bileşenlerin gerekliliğini ifade etmiştir. Devamsızlık konusunda ÖE bölümünden öğretim elemanı ÖE4: *"Bütün paydaşların görev ve sorumluluklarının sistemde yer alması paydaşların tamamının katılımını zorlayıcı bir özellik olabilir. Devamsızlığı öğretmenler çevrimiçi olarak girebilseler ben oradan takip etsem iyi olur. Sisteme, öğretmen adayının nasıl değerlendirileceğine ilişkin kontrol listesi eklenebilir."* ifadelerini kullanmıştır. Öğrenci bilgileri konusunda öğretmenlerin de benzer istekleri olmuştur. Örneğin Sınıf Öğretmeni Ö15: *"Benim grubuma dâhil olan öğrencilerin isimleri, öğrencilerin görev tanımı ve bizim görev tanımımız belirtilmeli. Yani biz öğrencilerden ne bekliyoruz öğrencilerin neler yapmaları gerekiyor bu açık bir şekilde belirtilmeli."* diyerek öğrenci bilgilerinin ve görevlerinin ne olduğunun açıkça belirtilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Bu bulgular öğretim elemanlarının ve öğretmenlerin sistemden öğrenci bilgilerini görebilme, devamsızlığı takip edebilme ve öğrencilere geri bildirim sağlayabilme konusunda beklentilerinin olduğunu göstermektedir.

Öğretmen adayları ise not değerlendirmelerini ön plana çıkararak bunun yanında geri bildirimlerin sağlanması ve görevlerinin ne olduğunun sistemde belirtilmesinin gerekli olduğunu vurgulamışlardır. Örneğin SÖ bölümü öğretmen adayı ÖA13: *"Örneğin şu notunuz açıklandı sistemden bize bildirim gelse güzel olur. Veya şu konudaki değerlendirmeniz yapıldı gibi bir bildirim gelse süper olur. Ayrıca değerlendirme ölçekleri oraya yüklenip değerlendirme oradan yapılmalı. Uygulama öğretmeninin de değerlendirmesini görmek isteriz."* diyerek değerlendirme ve geri bildirime vurgu yapmıştır. Benzer şekilde BÖTE bölümü ÖA1: *"Bu sistemde her hafta öğrenci çalışmalarının kontrol edilip değerlendirmesi ve öğrencilerine geri dönüt verilmesi gereklidir."* değerlendirme ve geri bildirimin gerekliliğine değinmiştir.

Bu görüşler doğrultusunda, staj uygulama sürecini kolaylaştırmaya yönelik hazırlanacak sistemde öğrenci bilgilerinin yer almasına, devam takip çizelgesinin bulunmasına ve bu çizelgenin sistem üzerinden doldurulmasına, etkinliklerin yüklenebilmesine ve düzenlenebilmesine, ödev yükleme bölümünün olmasına, öğrencilerin etkinlik raporları ve ödevler doğrultusunda değerlendirilmesine, görev ve sorumlulukların belirtilmesine ve geri bildirimlerin sağlanmasına ihtiyaç duyulduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla bu bulgular staj izleme ve destek sisteminin tasarlanması sürecinde yukarıda belirtilen ihtiyaçların ön plana çıktığı söylenebilir.

Tartışma ve Sonuçlar

Araştırma sonucunda öğretmen adaylarının tamamı ile uygulama öğretmeni ve uygulama öğretim elemanlarının tamamına yakını sisteme bilgisayar üzerinden ve akıllı telefon uygulaması ile erişebilmeyi istemektedir. Yalnızca öğretim elemanlarının çoğu bilgisayar ve akıllı telefon uygulamalarının yanında tablet bilgisayardan erişimin sağlanmasını

da tercih etmektedirler. Bunun sebebinin öğretim elemanlarının üç aracı da kullanması (Güldal, 2014), öğretmen adayları (Öz, 2013) ile uygulama öğretmenlerinin ise bilgisayar (Seferoğlu ve Akbıyık, 2005) ve akıllı telefonu kullanırken tableti daha az kullanması olabilir (Pamuk vd., 2013; Çiftçi, Taşkaya ve Alemdar, 2010). Elde edilen bu bulgular ışığında kurulacak olan staj izleme ve destek sistemine bilgisayar ve akıllı telefon üzerinden erişimin sağlanmasına ihtiyaç olduğu söylenebilir. Böyle bir sistemin tasarımı gerçekleştirilirken sistemin hem bilgisayarda hem de akıllı telefonda çalışabilmesinin faydalı olacağı düşünülmektedir.

Araştırmada çevrimiçi ortamda kullanılacak olan bilişim sisteminin sahip olması gereken bileşenlere yönelik yapılan görüşmeler doğrultusunda öğretim elemanlarının, uygulama öğretmenlerinin ve öğretmen adaylarının yarısına yakını bu sistemde iletişimin sağlanması konusuna dikkat çekmişlerdir. Araştırmada iletişimin sağlanması adına sistemde duyurular, blog, forum, sosyal ağlar ve anlık sohbet etme bileşenlerinin olması gerektiği önerilmiştir. Bu bileşenlerden duyuru özelliği en fazla önerilen bileşen olmuştur. Bu bileşenlerden bloglara staj uygulamalarında ihtiyaç duyulduğu Baş ve Tüzün (2007) ile Çiğdem'in (2012) staj uygulamalarında blog kullanımına yönelik gerçekleştirdikleri araştırmaların sonuçları ile örtüşmektedir. Yine bulgulardan sosyal ağ üzerinden iletişim kurulabileceği önerisi Kocadere ve Aşkar'ın (2013) staj uygulamalarına yönelik süreçte yer alan kişilerin görüşlerinin alındığı araştırmalarında öne sürülen sosyal medya ihtiyacı bulgusu ile tutarlılık göstermektedir. Bunların yanında Sarıkaya'nın (2014) staj uygulamalarında bir bilişim sisteminin kullanımı ile ilgili gerçekleştirdiği çalışmasında sistem üzerinde uygulama öğretmeni ve uygulama öğretim elemanlarının iletişim bilgilerinin verilmesinin uygulama öğrencilerinin bu kişilerle iletişim kurmasını kolaylaştırdığı bulgusu, sistemin bu araçlar kullanılarak iletişimi kolaylaştırabileceğini gösterir niteliktedir.

Bunlardan başka staj uygulamaları sürecinde birçok farklı sorun belirtilmektedir. Bu sorunlardan, öğretmen adayına süreçle ilgili düzenli geri bildirim verilmemesi (Sarıçoban, 2008; Eraslan, 2009) uygulama öğretmenlerinin ders içeriklerini bilmemeleri (Seçer, Çeliköz ve Kayılı, 2010) uygulama okulu ile fakülte arasında daha etkili bir iletişim ve işbirliğinin sağlanmasına ihtiyaç olduğu (Özbal, 2009; Seçer, Çeliköz ve Kayılı, 2010; Alkan, Şimşek ve Erdem, 2013; Kocadere ve Aşkar, 2013) öğretim elemanlarının öğretmen adaylarını yeterince takip edemedikleri (Cansaran, İdil ve Kalkan, 2006; Seçer, Çeliköz ve Kayılı, 2010), öğretmen adaylarının uygulama öğretmenleri ile okul yönetiminden yeterince destek bulamaması (Koç ve Yıldız, 2012) sorunları göz önüne alındığında bir bilişim sistemi üzerinden dosya paylaşımının ve iletişimin sağlanmasının staj uygulamalarındaki bahsedilen bu sorunları çözme adına faydalı olacağı düşünülmektedir.

Araştırma bulgularına göre katılımcıların büyük çoğunluğu öğretmen adaylarının staj sürecinde yapmaları gereken etkinliklerle ilgili bilgilerin sistemde bulunması gerektiğini belirtmişlerdir. Bunun yanında öğrenci bilgileri, devam takip çizelgesi, ödev yükleme, öğrenci değerlendirmesi, görev ve sorumlulukların sistemde yer alması ihtiyacı olduğu da görülmektedir. Sistemde dosya paylaşımı özelliğinin bulunması gerektiğini de katılımcıların yarıdan fazlası belirtmiştir. Bu bulgulardan ödev ekleme bileşeninin eklenmesi Sarıkaya'nın (2014) çalışması; etkinliklerle ilgili bilgilerin bulunmasına yönelik öneriler ise Yılmaz'ın (2006) çalışması ile tutarlıdır. Konu ile ilgili diğer çalışmalara bakıldığında yine öğretmen adaylarının yapılacak etkinlikler konusunda bilgilendirilmelerinde sorunlar yaşandığı (Gömleksiz vd., 2006; Seçer, Çeliköz ve Kayılı, 2010) bu nedenle bu bilgilerin sistemde bulunmasının yararlı olacağı düşünülmektedir.

Görüldüğü gibi staj eğitimi sürecinde karşılaşılabilen aksaklıkların giderilmesine yönelik çalışmalar yapılmasının gerekliliği anlaşılmaktadır. Bu çalışmada staj uygulamalarına yönelik geliştirilecek bir sistemde nelere ihtiyaç olabileceği ve hangi sorunların çözüme kavuşulacağına yönelik hem staj uygulama öğretim elemanı ve staj uygulama öğretmenlerinden hem de dersi alan öğretmen adaylarından önemli görüşler alınmıştır. Bu bilgiler ışığında geliştirilecek sistemin bilgisayar ve akıllı telefon üzerinden ulaşılabilir olması, sistemde duyurular, blog, forum, sosyal ağlar ve anlık sohbet etme bileşenleri ile öğrenci bilgileri, devam takip çizelgesi, ödev yükleme, öğrenci değerlendirmesi, görev ve sorumluluklar ile ilgili bilgilerin yer alması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlar, staj sürecine destek sağlayacak web tabanlı bir bilişim sisteminde bulunması istenen özellikleri ortaya koymuştur. Ancak bu sonuçlar araştırmanın sınırlılıkları bağlamında dikkate alınmalıdır. Bu sonuçların asıl etkisi sorun çözmeye yönelik çalışmaların yapılması ve bu çalışmaların etkilerinin araştırılmasıyla mümkün olacaktır. Bireyler arası, programlar arası, yükseköğretim kurumları arası ön plana çıkan beklenti ve isteklerin farklılaşabileceği göz ardı edilmemelidir. Bu çalışmada ulaşılan sonuçların birer ipucu olarak gelecekte öğretmenlik stajının kalitesini arttırmaya yönelik yapılacak araştırma ve projelere katkı sağlaması beklenmektedir.

Kaynakça

Alkan, V. Şimşek, S. ve Erdem A. R. (2013). Uygulama okullarındaki yönetici ve eğitici personelin okul deneyimi dersine ilişkin önerileri. *NWSA-Education Sciences, 8*(2), 245-260. Doi: http://dx.doi.org/10.12739/NWSA.2013.8.2.1C0585

Atmiş, S. (2013). *Sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik uygulaması sürecini değerlendirmelerine yönelik görüşlerinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi. Trabzon

Aydın, F. ve Akgün, Ö. E. (2014). Eğitim fakültesi BÖTE son sınıf öğrencilerinin okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması derslerinde karşılaştıkları sorunlar. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 28*, 1-14.

Aytaçlı, B. (2012). *İlköğretim matematik öğretmenliği lisans programında yer alan okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması derslerinin değerlendirilmesi*. Yüksek lisans tezi. Ege Üniversitesi. İzmir.

Barth, J. L. ve Demirtaş, A. (1997). İlköğretim sosyal bilgiler öğretimi. Ankara: YÖK/Dünya Bankası. (Milli Eğitim Geliştirme Projesi, Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi)

Baş, T., ve Tüzün, H. (2007). Aday öğretmenlerin alan eğitiminde web günlüklerinin (blog'ların) kullanılması. *Uluslararası Öğretmen Yetiştirme Politikaları ve Sorunları Konferansı Bildiriler Kitabı*, 34-38, Azerbaycan.

Becit, G., Kurt, A. A. ve Kabakçı, I. (2009). Bilgisayar öğretmen adaylarının okul uygulama derslerinin yararlarına ilişkin görüşleri. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, *9*(1), 169-184.

Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (13.Baskı), Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Cansaran, A., İdil, Ö. ve Kalkan. M. (2006). Fen bilgisi eğitimi anabilim dallarındaki "okul deneyimi" uygulamalarının değerlendirilmesi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, (26)*1, 83-99.

Çiğdem, H. (2012). *Bilişim teknolojileri öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulaması dersinde blog aracılığı ile tuttukları günlüklerin yansıtıcı düşünme düzeylerine etkisi*. Doktora tezi. Anadolu Üniversitesi. Eskişehir.

Çiftçi, S., Taşkaya, S. M., ve Alemdar, M. (2013). Sınıf öğretmenlerinin FATİH Projesine ilişkin görüşleri The opinions of classroom teachers about Fatih Project. *İlköğretim Online*, *12*(1). 227-240.

Eraslan, A. (2009). İlköğretim matematik öğretmen adaylarının 'öğretmenlik uygulaması' üzerine görüşleri. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi (EFMED), 3*(1), 207-221.

Ertürk, S. (1972). *Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara :Yelkentepe Yayınları.

Gömleksiz, M. N., Mercin, L., Bulut, İ., ve Atan, U. (2006). Okul deneyimi II. dersine ilişkin öğretmen adaylarının görüşleri (sorunlar ve çözüm önerileri). *Eğitim Araştırmaları*, *23*, 148-158.

Güldal, H. (2014). *Bulut tabanlı bir ders yönetim sistemi yazılımının geliştirilmesine dayalı olarak öğretim elemanı ve öğrencilerin teknoloji kabullerinin incelenmesi.* Yüksek lisans tezi. Trakya Üniversitesi. Edirne.

Gültekin, M. (2004). Öğretmen eğitimi programlarında öğretmenlik uygulamaları. *Öğretmen Adayları ve Öğretmenler İçin Okulöncesi Eğitimde Uygulama Kılavuzu*. (Editör: Mehmet Gültekin), Eskişehir: Açıköğretim Fakültesi Yayınları.

Güven, İ. (2004). Sosyal Bilgiler alanı öğretmen adaylarının okul uygulamalarına yönelik görüşleri üzerine nitel bir araştırma. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, *4*, 271-300.

Hoşgörür, V. (2002). İletişim. *Sınıf Yönetimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Kocadere, S. A. ve Aşkar, P. (2013). Okul uygulamaları derslerine ilişkin görüşlerin incelenmesi ve bir uygulama modeli önerisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 28*(2), 27-43.

Kılınç, A. ve Gödek Altuk, Y. (2010). Sınıf öğretmeni adaylarının okul deneyimi derslerine yönelik tutumları. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (19), 41-70.

Koç, C. ve Yıldız, H. (2012). The reflectors of teaching experiences: Diaries. *Education*, *37*(164).

Öz, H. (2013). Prospective English teachers' usage and ownership of mobile devices as m-learning tools. *The 4th World Conference on Learning, Teaching and Educational Leadership*. University of Barcelona, Barcelona.

Özbal, A. F. (2009). *Beden eğitimi ve spor yüksekokullarında öğrenim adaylarının öğretmenlik uygulaması dersinin hedeflere ulaşma derecesi*. Yüksek lisans tezi. Selçuk Üniversitesi. Konya.

Özçelik, N. (2012). Yabancı dil öğretmen adaylarının okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması dersine ilişkin görüşleri. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 32*(2), 515-536.

Özdemir, A. Ş., ve Çanakçı, O. (2005). Okul Deneyimi I dersinin öğretmen adaylarının öğretim-öğrenme kavramlarına ve öğretmen-öğrenci rollerine bakış açıları üzerindeki etkileri. *İlköğretim online, 4*(1), 73-80.

Özer, A. (2003). *Okul deneyimi 2 ve öğretmenlik uygulaması*. (3. Baskı). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.

Pamuk, S., Çakır, R., Ergun, M., Yılmaz, H. B. ve Ayas, C. (2013). Öğretmen ve öğrenci bakış açısıyla tablet PC ve etkileşimli tahta kullanımı: FATİH Projesi değerlendirmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, *13*(3), 1799-1822.

Rıza, E.T. ve Hamurcu, H. (2000). Sınıf öğretmenliği bölümü öğrencilerinin okul deneyimi ve öğretmenlik uygulamasına yönelik görüşleri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 8,* 1-8.

Sarıçoban, A. (2008). Okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması derslerine ilişkin uygulama öğretmenleri ve öğretmen adaylarının görüşleri. *Gazi University Journal of Gazi Educational Faculty (GUJGEF)*, *28*(3).

Sarıkaya, S. (2014). *Okul deneyimi ve öğretmenlik uygulaması dersleri için geliştirilen web tabanlı bir sistemin kullanışlılığının incelenmesi*. Yüksek lisans tezi. Fırat Üniversitesi. Elazığ.

Seçer, Z., Çeliköz, N. ve Kayılı, A. G. G. (2010). Okul öncesi öğretmenliği okul uygulamalarında yaşanan sorunlar ve çözüm önerileri. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 7*(1), 128-152.

Seferoğlu, S. S., ve Akbıyık, C. (2005). İlköğretim öğretmenlerinin bilgisayara yönelik öz-yeterlik algıları üzerine bir çalışma. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, *19*, 89-101.

Şimşek, A. (2011). *Öğretim Tasarımı*. Ankara: Nobel Yayıncılık

Şişman, M. (2003). Bir meslek olarak öğretmenlik. *Öğretmenliğe Giriş.* Ankara: PegemA Yayıncılık.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (9. Baskı) Ankara: Seçkin Yayınevi.

Yıldırım, S. (2011). *Kosova'da öğretmen yetiştirme politikası (1990-2010) ile Kosova'da ve Türkiye'de sınıf öğretmenliği öğretmenlik uygulamasının değerlendirilmesi*. Yüksek lisans tezi. Balıkesir Üniversitesi. Balıkesir.

Yıldız, M. A. (2012). *Türkçe öğretmenleri lisans programında yer alan öğretmenlik uygulaması dersinin değerlendirilmesi*. Yüksek lisans tezi. Kilis 7 Aralık Üniversitesi. Kilis.

Yılmaz, M. (2006). Resim-iş eğitimi öğretmen adaylarının okul deneyimi I uygulamalarında karşılaştıkları sorunlar. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *26*(1), 165-185.